

Jacob Peter Nielsen

fra 1892

Jacob Peter Wammen

13. december 1870: Født i Møkær på Salling

1892: Faderen tager navneforandring fra Nielsen til Wammen.

1885 - 87: Hyrdedreng hos pastor Glud

Vintrene 1885 - 87: Elev på den nyoprettede drengeskole i Jebjerg.
Her var Søren Olesen lærer.

April 87 til November 92: Røgterdreng og karl på forskellige gårde

Vintrene 92-93 og 93-94: Elev på Salling højskole (fortsættelseskursus) med henblik på at blive optaget på et seminarium.

1. September 1894: Ansat som friskolelærer på Brudager Kile friskole på Sydfyn.

I slutningen af sommerferien 1898 rejste han en tur til Mors, dels for at besøge sin mor på Bostrup Hede og dels for at besøge friskolelærer og komme til gudstjeneste i Ansgars kirke i øster Jølby. Besøgte her Søren Olesens hjem,. Søren var dog ikke hjemme, men det var hans kone og ene datter. Det var første gang han mødte Margrethe.

Vinteren 1899 - 1900. Deltog i vinterkurset på Askov Højskole. (en vikar passede Brudager friskole imens)

Sommeren 1900 købte han hans første cykel.

I slutningen af 1900 var han på danskkurus på Salling Højskole.

Det var Margrethe tilfældigvis også. Det var anden gang han mødte hende.

I november 1900 mødte han hende igen. Dennegang hos nogle bekendte i

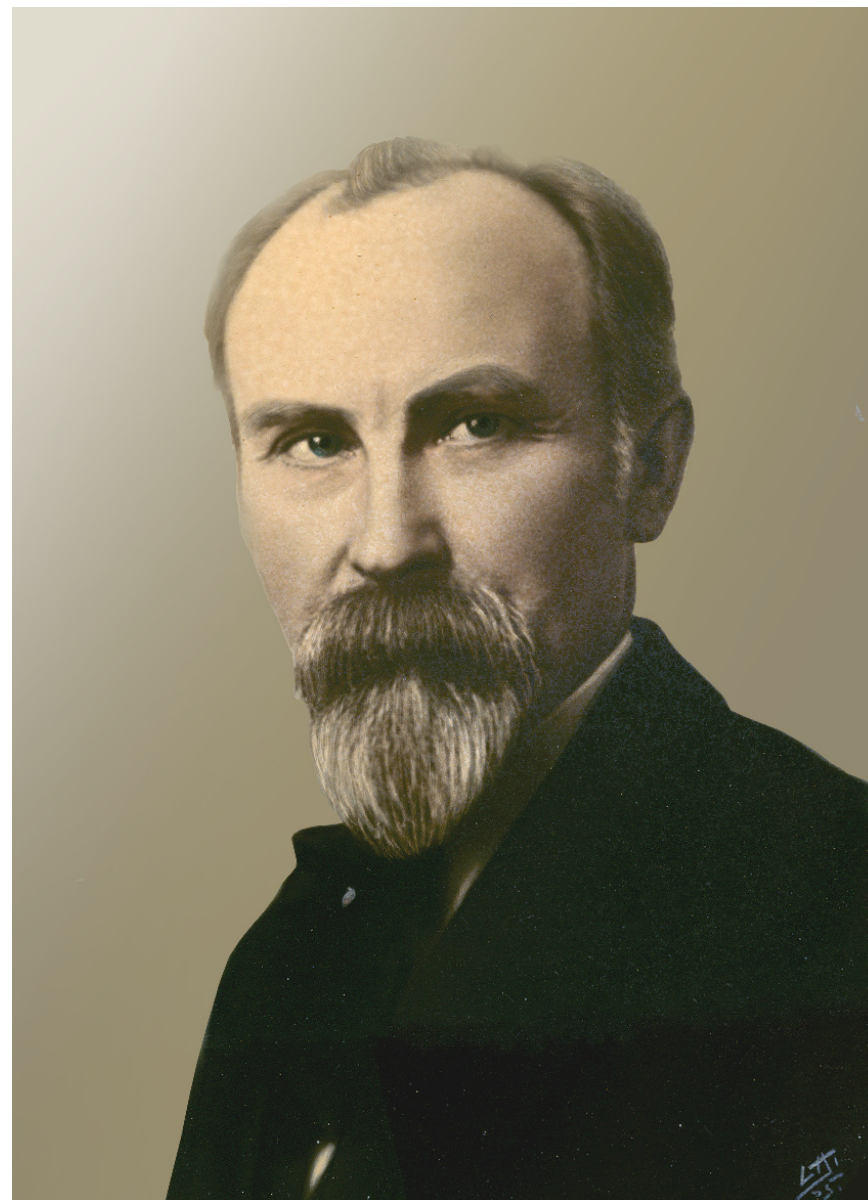
1. August 1902: Ansat som skolelærer Karup og Vallerbæk skoler og samt kirkesanger ved Karup Kirke.

15. November 1902: Gift med Margrethe Olesen, datter af lands-

tingsmand Søren Olesen fra Mors

1. Juli 1908: Ansat som skolelærer og kirkesanger ved Gislum skole i Himmerland.

14. oktober 1932: Død og begravet på Gislum Kirkegård.

I Brudager kile friskole

Uddrag af Brudager Kile Friskole

1860-1910

ved Jens P. Espersen. Båvnen. 1910

Efter at jeg havde fået lov til at fratræde pladsen og havde meddelt en af mine barndoms- og ungdomsvenner - Jakob Wammen dette, skrev denne til skolens bestyrelse om, at han nok kunde ønske at blive min eftermand i embedet. Han blev antagen og begyndte efter høstferien 1894 sin lærervirksomhed her i skolen. Lærerskiftet gik for sig næsten umærkeligt.

.....
Få uger efter Jakob Wammens komme død Christian Møller, skolens bedste støtte. Martin Dyrholm alder ham i et brev til mig manden med det barnlige sind. Christian Møller var i fuldt mål børnenes ven. Om vinteren, når det var dårligt vejr, havde han gjort plads i laden, for at børnene der kunne komme til at lege. Når da undertiden en eller anden kom med en bemærkning om, at det var sært, han kunne finde sig i at høre på børnenes skrigen og skrålen, svarede han, at han kunne have lyst til at lege med - bare han havde haft tid dertil. Om efteråret havde han tit haft hele børneflokkene med sig ude i haven. Det havde glædet ham at gå fra træ til træ og ryste blomster ned til sine små venner.

Christian Møller havde aldrig været af dem, der trådte frem i forreste række og bredte sig med store ord og talemåder. Men når et arbejde for en god sag skulle gøres, da var han altid i spidsen. Hans minde fortjener at holdes i ære. Uden hans store ofre ville Brudager Kile friskole for lang tid siden have ophørt at virke. Året efter mistede skolen sin anden trofaste støtte, Anders Nielsen, manden med den store selvstændighed og den stærke vilje. Også han fortjener, at skolens venner ikke glemmer ham.

1. november 94 samledes skolekredsen i skolen for at betale den

ny lærer løn for de to måneder, der var gået, siden han fik fat. Og først ved dette møde blev der truffet aftale om lønnens størrelse. Man blev enig om at sætte den til 200 kr. om året. Christian Møllers søn, Peder, som nu bestyrede Ejbygården for sin moder, gav læreren fuld kost m.m.

Jakob Wammen har slev senere fortalt, at han syntes, det var en meget stor løn, han skulle have.. Når andre lærere sagde til ham, at det var altfor lidt, det kunne han jo ikke leve af, svarede han gerne spøgende, at han da heller ikke kunne dø deraf. - Børnetallet var den gang omkring ved 20 (i begge klasser tilsammen) "Jeg havde" fortæller Jakob Wammen selv - "egentlig grumme lidt kendskab til friskoletanken, og da jeg selv følte dette, foretog jeg små udflugter til omegnens friskoler for at se, hvorledes man der tog fat på det. Jeg ved ikke, hvordan jeg fik den tanke, men jeg er nu meget glad over, at jeg således søgte belæring. Jeg blev ved disse udture kendt med mange udmærkede friskolelærerfamilier og fik lært at kende mange undervisningsmetoder. Enhver lærer havde sit ejendommelige. Jeg kunne naturligvis ikke uden videre tage de andres metoder op; men jeg lærte dog lidt hvert sted". Knud Larsen i Vormark var en af de lærere, som han især havde udbytte af at være sammen med. Han øvede en velsignelsesrig indflydelse på den unge lærer. I sin fritid havde Knud Larsen meget travlt med at binde bøger ind, og hans travlhed ansporede Jakob Wammen til også at anvende sin fritid til bogbinderarbejde. Dette blev ham da også siden en kilde til megen glæde. Og længe varede det ikke, inden han - naturligvis uden for skoletiden - begyndte at give de børn, som ønskede det, undervisning i den ædle bogbinderkunst.

Snart tog Jakob Wammen fat på at gennemføre forskellige reformer, hvortil der nok kunne trænges.

Børnene havde hidtil ikke haft skiftesko i skolen, men gik ud og ind med deres træsko eller træskostøvler. Dette var Jakob Wammen utåleligt, og han satte sig for at få dette forhold ændret. Han talte med børnene om sagen, og det lykkedes ham i løbet af ganske kort tid at få dem til at skifte fodtøj, når de gik ud og ind. Skolegulvet var meget slidt. "Man kunne godt", fortalte Jakob

Wammen senere ”, ved uforsigtighed falde og brække benene over de fremstående knaster.” Han begyndte da at arbejde for at få et nyt gulv lagt, og arbejdet kronedes med held.

Bagefter gav han sig til at virke for, at de to lange og flade borde skulle afløses af tomandsborde, og også dette lykkedes det for ham at få sat igennem.

Det hændte af og til, at folk blev misfornøjede med lærerne i omegnens offentlige skoler, og da kom og ville have deres børn i friskole. Bestyrelsen gav Jakob Wammen fri hænder med hensyn til, enten han ville modtage disse børn eller ikke, og han, som ikke var klar over følgerne, tog glat væk mod alle, der meldte sig. På den måde kom børneantallet op på ca. 40.

”Men her kom jeg galt af sted”, fortalte han selv senere. ”Den opgave, jeg havde påtaget mig, oversteg mine kræfter. Imellem alle de børn, som kom fra den offentlige skole, var der en del rigtig slemme, og de indførte snart et leven, så det var grueligt. Jeg stod egentlig magtesløs overfor det hele. Thi det eneste, der kunne have hjulpet, var prygl; men jeg var for idealistisk anlagt til, at jeg ville uddele sådanne. I min dagbog skrev jeg, at Fenrisulven var løs i skolen, og der var noget derom.”

Man må dog her ikke glemme, at Jakob Wammen er tilbøjelig til at bruge vel stærke ord. Så mørke, som han for hin tids vedkommende gør forholdene, var de ikke, om end det må indrømmes, at de dårlige elementer, der var kommen ind i børneflokkene, langt fra øvede nogen heldig indflydelse på tonen i skolen.

”Disse fortvivlede forhold” siger Jakob Wammen videre, ”voldte mig megen sorg og fremkaldte i min sjæl en alvorlig tvivl om mit kald som lærer. Men Gud ske lov! - Skyerne trak dog omsider atter bort, og jeg åndede på ny i ren og klar luft. Men børneantallet gik igen ned.”

Når der skulle holdes halvårsmøder i skolen, sørgede Jakob Wammen som oftest for at få en eller anden taler til at holde foredrag. Det havde altid knebet med at få skolekredsens medlemmer til at møde; nu hjalp det. Skolestuen blev gerne stuvende fuld, og det er vel utvivlsomt, at disse foredragsmøder har været befrugtende for adskillige og øget sammenholdet i skolekredsens.

En vinter var Jakob Wammen elev på Askov højskole og havde med skolekredsens billigelse antaget en ung mand ved navn Kristen Kold Thomsen til imens at forestå ledelsen af skolen. Den 31. december 1900 var der 19 familier, som støttede skolen; men kun de 15 havde skolesøgende børn. Børneantallet var da 25. Til brændsel indkom i nævnte år 47 kr. og til løn 220 kr. Som højeste bidragyder må nævnes Peder Møller, Ejbygården. Han gav nemlig - som tidligere nævnt - uden noget vederlag læreren fuld kost. Den, som dernæst ydede det højeste bidrag, var Chr. Møllers ældste søn Hans Kr. Hansen. Det må bemærkes, at både hans og Peders børn for længe siden var konfirmerede. Også Christian Møllers tredje søn, Mikael, gift med Anders Nielsens datter, Maren, har været skolen en trofast støtte, og han har i en længere årrække været skolekredsens formand.

Den af de øvrige medlemmer af skolekredsens, som den gang (1900) gav det højeste årlige bidrag til skolen, var tegnet for 26 kr. Efter at have virket som lærer ved skolen i over 7 år blev Jakob Wammen forlovet med en datter af den nu hedengangne landstingsmand Søren Olesen. Og da der ikke var synderlig udsigt til, at lønnen kunne blive så stor, at en familie kunne leve deraf, besluttede han sig til at søge ansættelse i almueskolen, og skønt han var uden eksamen lykkedes det ham at få et embede.

”Det var”, sagde han selv senere ”med tungt sind, jeg sagde friskolen farvel”.

I den anbefaling, skolekredsens her havde givet ham, hed det bl.a., at man kun nødtigt gav slip på ham, da han havde vist, han både havde vilje og evner til at udrette noget.

Og sikkert er det, at børnene var vel underviste, og at flere af dem sørgede dybt over at skulle sige den afholdte lærer farvel.

Uddrag af

Gislum Skoles Degne

ca. 1700-1932

Gislum Skoles embedsbog - autoriseret 2. april 1901
Jakob Peder Wammens beskrivelse af sig selv

Jeg er født i Bostrup Hede, Lyby Sogn i Sallingland den 13'December 1870. Mine Forældre var Landpost Hans Kristian Nielsen Wammen, født i Refsgaard i Vammen Sogn, og Hustru Dorthe Kathrine Andersen, født i Brøndum i Salling.

Min Uddannelse til Lærer har jeg erholdt paa vore udvidede Højskoler, navnlig Salling og Askov, ved Selvstudium samt ved Kursusser i forskellige enkelte Fag, som f.Eks. Dansk, Sang og Gymnastik m.m. Fra 1' September 1894 til 12' Maj 1902 var jeg Friskolelærer ved Brudager-Kile Friskole i Gudme-Brudager Kommune i Sydfyn. Fra 12' Maj til 1' August samme Aar var jeg Hjælpelærer hos Hr. Folketingsmand Anders Thomsen i Havbro. 1' August 1902 blev jeg i Flg. "Ministeriel Tilladelse" af 24' December 1901 kaldet til at være Lærer ved Karup og Vallerbæk Skole i Frederiks-Karup Kommune samt Kirkesanger ved Karup Kirke. Vallerbæk Skole afstod jeg 13' December 1903 til Hr. Lærer Nymann-Weye. Fra Karup flytede jeg 1' August 1908 til nærværende Embede, som Lærer og Kirkesanger i Gislum, hvortil jeg af Biskoppen (Poulsen) over Viborg Stift var kaldet 1' Juli 1908. Min Hustru hed Margrethe Olesen og er Datter af den bekendte Lægprædikant og Landstingsmand Søren Olesen fra Mors. Vi blev viede i Karup Kirke 15' November 1902, og har i vort Ægteskab haft 9 Børn, hvoraf to er døde og ligger begravet paa Karup Kirkegaard.

Nedskrevet 1' Januar 1918 i min Embedstids 24' Aar. Gud give mig at have røgtet min Lærergerning saaledes, at han vil vedkende sig den.

